

O zbirki pravosodnih zakonov v slovenskem jeziku. *)

Različni in nejasni so nazori o tem, kakšna naj bode zbirka pravosodnih zakonov v slovenskem jeziku, katere vsi težko pričakujemo, in kdo naj jo izda. Kolikor glav, toliko misli. Pisalec temu članku je imel že pred leti priliko misel o izdaji take zbirke razkladati temu in onemu, ki je tožil, da nimamo slovenske pravne terminologije, in da vsled tega za nemško mišljeno razsodbo, listino, itd. nima slovenskih izrazov. Slovenska pravna terminologija je tam, kjer je nemška in kjer so pravne terminologije drugih jezikov, to je: v pravosodnih zakonih in v vednostnih delih. Poslednjih je v slovenskem jeziku malo malo, a zakone in naredbe imamo v slovenski izdaji državnega zakonika in v deželnih zakonikih. Té torej je treba čitati in proučevati, potem bode vsak lahko znal vse pravne izraze, kateri sploh eksistujejo v slovenskem jeziku!

A to ni vsakemu mogoče, ker do slovenske izdaje državnega zakonika ter do deželnih zakonikov starejših letnikov se je težko dokopati, ter je skoro nemogoče, da bi si vsak pravo. slovec, kateremu je treba, te zakonike v last pridobil. Iz tega izhaja, da je treba izdati zbirko teh zakonov, katero si bode mogel omisliti vsakdo ter se iz nje naučiti slovenske pravne terminologije, kakor se je naučil nemške in italijanske terminologije, učeč se zakonov v teh jezikih.

Dokler bomo drugod iskali pravne terminologije, bodo naši pravoslovni spisi goli prevodi iz tujih jezikov. Vsi smo jedini v

*) Glej o ravno istem predmetu članek na str. 38. v 2. številki „Slov. Pravnika“.

tem, da je take zbirke silno treba. Ako je ne bode kmalu, in ako potegne sapa nemškrujoče reakcije, zamorila nam bode nežno cvetico slovenskega uradovanja toliko hitreje, ker mlajši naraščaj že sedaj nima česa v roke vzeti, da bi se slovenskega uradovanja učil. Čas nas torej sili, ter ne moremo čakati. Hitre pomoči je treba.

Kakšna torej bodi ta zbirka, in kdo naj jo izda? Nekateri pravijo, naj bode goli pretisek iz državnega zakonika, oziroma iz deželnih zakonikov, — drugi, da je treba zakone popregledati in popraviti, — zopet drugi, da je treba izdati zbirko, ki bode po načelu Manz-ove prirejena. Eni trdijo, da je treba izdati zbirko pod državno avtoriteto, drugi zopet, da zadostuje, ako se zbirka izda zasebno, a z uradnim tekstom zakonov in naredeb. Eni mislijo, da bi bilo najboljše, ako bi se en sam človek lotil tega dela, drugi zahtevajo, da bi to delo naložili mnogoglavemu odseku. Kaj naj bode?

Goli pretisek iz državnega zakonika in iz deželnih zakonikov ne more ta zbirka biti, ker pravopisje, s katerim so bili tiskani starejši zakoni, ne velja danes nič več, in ker terminologija niti v enem in istem zakonu ni dosledno izvedena. Treba je torej te zakone in naredbe pregledati in popraviti, a samo toliko, kolikor je neogibno potrebno, da se zadosti današnjemu pravopisu slovenskega jezika in doslednosti terminologije z ene strani, — in da se ohrani oficijalni tekst z druge strani. Nikakor pa ne kaže na novo prelagati, ker novi prevod bi ne bil več oficijalni tekst, a ta se zaradi javne avtoritete mora ohraniti. Nič ne de, ako taka zbirka ne bode ravno sloveče jezikoslovno delo, kakeršno je Levstikov „Nauk slovenskim županom“, -- mi ne utegnemo takega dela čakati. Vrh tega bi ta zbirka ne bila literarno podjetje, ampak podjetje, ki naj služi nujni sili. Sicer se pa jezik naš še vedno razvija, in lahko se zgodi, da to, kar je dandanes merodavno, čez nekoliko let ne bode nič več imelo tega imena. Nikakor pa ni smeti zakonov predrugačevati z jezikovnim razvitkom, — sicer nam bode vsakih pet let treba novih prestav po naj-novejšem jezikovem razvitku.

Zadostuje torej, da se dotični zakoni in naredbe z ozirom na ortografijo in na terminologijo pregledajo in popravijo. To se

tudi brez škode tekstovi oficijalnosti storiti more in sme, saj ima tudi Manz-ova zbirka ortografski popravljeni tekst starejših zakonov.

A vender to ni še zadosti. Vsi starejši zakoni so s poznejšjimi zakoni in naredbami dopolnjeni, popravljeni in predružačeni.

Ako bi se zbirka izdala brez teh dopolnil, popravkov in predružačeb, bila bi nerabna, ker bi ne bila cela, ker bi bila trup brez rok in brez nog. Zbirka mora biti po vzgledu Manz-ove prirejena, in, ako je le količkaj mogoče, z odločbami najvišjih sodnih dvorov dopolnjena. Poslednje pa zato, ker nimamo niti komentarov niti sistematičnih vednostnih del v slovenskem jeziku, in ker se v novejšem času itak skoro vse praktično pravoslovje suče okoli odločeb najvišjih sodišč.

Kdo nam bode uredil tako zbirko ter jo izdal? Državna uprava tega prav gotovo ne bode storila. Mogoče je, da bi se ministerstvo dalo pregovoriti in preprosi, da bi nam izdalo v državni tiskarni popravljeni pretisek iz državnega zakonika in iz deželnih zakonikov ali tudi celo čisto nove prevode pravosodnih zakonov, — a s temi samimi, kakor smo prej povedali, ni pomagano. Zakoni bi ne bili celi, kakeršni danes veljajo, ker bi ne bilo med njimi poznejšnjih dodatkov, popravkov in prena-redeb, — in zato bi slabo rabili navzlic temu, da bi bili morebiti v klasični slovenščini pisani. A take zbirke, kakeršna je Manz-ova, državna uprava nikdar ne bode izdala, ker to ni njena stvar, ampak stvar zasebnega podjetja.

Kdo torej naj uredi in izda tako zbirko? Za dosledno izvedbo terminologije bi bilo pač najboljšo, da bi se tega posla lotil „kak posamezen jurist“ (in o tem smo si nařavnost navzkriž s častitim gospodom spisalcem članka o tem predmetu v 2. številki tega lista). Seveda ni izključeno, da bi tist posameznik v dvomnih rečeh povpraševal tudi drugih pravnikov in jezikoslovcev za svet. Delo bi bilo po tem enotno, in ako bi ureditelj pri popravljanji teksta vedel pravo mero, ostal bi tekst oficijalni, katerega bi ne mogel in ne smel nihče zametavati. In ako bi ga kdo utegnil zametavati, naj ga! Če se bode tak mož po svojih spisih bolje izražal, nego se slovensko besedilo zakona, tem bolje zanj in za tiste, kateri bodo čitali njegove spise, — če se bode pa slabše izražal, potem njegovo zametavanje itak ne

bode veliko vredno. Sicer se pa nikogar ne more siliti, da bi se izražal z besedami zakona. Vsem seveda ureditelj zbirke ne bode ustregel, a to tudi treba ni. Nobena stvar ni vsem všeč, — najmanj pa ne more biti vsem všeč zakon niti po svoji vsebini zaradi raznih interesov, katerih se dotika, niti po vnani obliki, o kateri sami tukaj govorimo, ker zlog, v katerem mora biti pisan zakon, in zlog modernih literarnih zdelkov v prijetno skladnost zediniti, to je pač pretežavna naloga, — če ne naravnost neizvedna. Najbolje bi bilo, da bi to delo naredil sam častiti urednik slovenske izdaje državnega zakonika, gospod M. Cigale, in izdalo in založilo naj bi je društvo „Pravnik“. A gospod Cigale ni iz železa, njegova uradna opravila zahtevajo njegov čas, — in ker se vsem drugim enako godi, ne bode drugače, nego da se delo razdeli med več oseb. Društvo „Pravnik“ naj bi urejevanje posameznih zakonikov te zbirke po zgoraj popisanem smislu naložilo posameznim osebam, katere izreko, da so pripravljene resno se poprijeti tega utrudljivega dela, — iz ljubezni do stvari same, kajti iz tega ne bode imel nihče niti „slave“ niti dobička.

Pri tako urejenem delu bode, kakor ni drugače mogoče, terminologija zakonov različna. Da se ta nedostatek odpravi, in da se spravi doslednost v terminologijo ne samo v enem in istem zakonu, ampak v celi zbirki, treba je, da se v društvu postavi organ, skozi katerega organa roke bodo šli vsi zakoni prej, predno se bodo izdali. Ta organ naj bi bil sestavljen iz največ treh članov; en jezikoslovec in dva pravnika naj bi dvomne reči obravnavali in odločevali o poročilu enega izmed sebe (referenta).

Nemogoče se mi pa zdi, da bi bilo dobro, ko bi se izročilo pregledovanje in popravljjanje zakonov in določitev terminologije odseku 10 do 15 glav, kar nasvetuje spisalec članka v št. 2. tega lista, odseku, ki bi debatoval o vsakem stavku in o neštevilnih besedah. Tak odsek ne bode svojega dela nikdar izgotovil. Izkušnja uči, da duševno delo toliko počasneje napreduje, kolikor več ljudi se ravno tistega predmeta ob enem loti. Dokaz temu vsi parlamenti. A mi ne moremo še 10 let čakati take zbirke.

Tudi ta misel se mi zdi kriva, da bi se morala nova terminologija sestaviti prej, predno se izda zbirka zakonov. Uradna

„juridično-politična terminologija“ iz leta 1853. je v mnogih izvodih v rokah praktičnih pravnikov. Pri pregledovanji in popravljanji zakonov naj bi veljala ta, in kar je v njej zastarelega in nerabnega, naj se ob tem urejevanji zakonov za prihodnjo zbirko nadomesti z novim in boljšim.

Kdo bode zbirko založil, je vprašanje, katero je drugje rešiti.

Dr. Sk.

Nekoliko o privatnopravnih ugovorih v stavbinskih rečeh.

Pravica, da sme kdo na lastnem svetu graditi ali staviti, izvira iz lastninske pravice. Naravno je torej, da je smeti to pravico le toliko omejiti, kolikor zahtevajo obče koristi, in kolikor je potrebno, da graditelj ne sega v pravice koga drugega.

Presojati, če zoper gradnjo iz javnih ozirov ni zaprek, dolžnost je stavbinski oblasti, privatne pravice pa si mora varovati vsak sam. Vender pa je tudi dolžna stavbinska oblast, da v zadnjem oziru nekako posreduje med strankami, toda le toliko, kolikor določa stavbinski red.

Kdor je uže imel posla s stavbinskimi rečmi, lahko se je uveril, da ravno v tem oziru čestokrat greše, in da skoraj vsi taki pogreški izvirajo iz napačnega tolmačenja zakona. S to razpravo*) hočemo zatorej s kratkimi potezami pojasniti, kako je stavbinski oblasti postopati v onih slučajih, v katerih mejaši zoper gradnjo ali stavitev ugovarjajo iz privatnopravnih pomislekov.

Kdo pa je stavbinska oblast? Zvrševanje stavbinskega reda in izdajanje stavbinskih dovolil spada v samosvoje področje občine. V njenem imenu zvršuje na deželi župan, v Ljubljani pa mestni magistrat stavbinski red. Te organe imamo torej v mislih, kadar je govor o stavbinski oblasti.

Pri teh organih je vlagati prošnje o stavbinskih rečeh, in ob vsaki prošnji, ki zadostuje propisom stavbinskega reda, določiti je dan za ogled na lici mesta ter zraven pozvati mejaše. Za

*) Priobčujemo ta poljudno pisani sestavek kot odgovor na vprašanje, ki nam je došlo od nekega župana na Kranjskem. Uredništvo.

mejaše je pa smatrati le lastnike onih zemljišč, ki mejijo neposredno na svet, kjer graditelj namerava postaviti zgradbo. Kdor ima na sosednem svetu le kako služnost, bodi si katero koli, ne more zahtevati, da ga stavbinska oblast pozove k ogledu, ker njej nasproti je le lastnik sosednega zemljišča upravičen varovati svoje pravice proti graditelju. Vzlic temu pa je priporočati, da se tudi ti udeleženci pokličejo k ogledu, ker je tako lahko preprečiti marsikatero nepriliko, ki bi morda kasneje nastale zaradi motitve v izvrševanju služnosti.

Če se mejaš ob ogledu stavi po robu, češ, da mu sosed z gradnjo krati to ali ono pravico, poskušati mora stavbinska oblast stranke iz lepa pogovoriti. Če se ji posreči, ter se sporazumeta stranki, mora stavbinska oblast v stavbinskem dovolilu natančno izreči, s kakimi uveti je gradnja dovoljena. To je za mejaša zelo važno, osobito, če se graditelj kasneje upira pri ogledu storjene obljube privatnopravne vsebine izpolniti. V tem slučaju mora ga mejaš v to prisiliti, in sicer sodnim potom, kajti stavbinska oblast se ne sme nikdar vtikati v razsojo privatnopravnih reči.

Če pa bi poskus, da bi se iz lepa sporazumeli stranki, ostal brezuspešen, zavrniti je privatnopravni ugovor na pravdno pot. Ugovor pa ne sme biti splošen, ampak opirati se mora na kak privatnopraven naslov. Da to razjasnimo, vzemimo konkreten slučaj. Mejaš se protivi zgradbi, češ, da bode njegovi hiši jemala zrak in svetlobo, in da bi vsled tega hiša postala manj vredna. Trdi le, da bi bil po zgradbi oškodovan na svojem imetji, a ne ve navesti nobenega pravnega naslova, vsled katerega bi se morala gradnja opustiti. Takega ugovora ni treba zavrniti na pravdno pot, če bi tudi res bilo, da bi se mejaševi hiši vzela zrak in svetloba, kajti po § 1305. obč. drž. zak. ni nihče odgovoren za škodo, ki bi komu nastala z uporabo kake pravice, — tu pravice do gradnje.

Stavbinska oblast je upravičena, da o takih ugovorih sama razsoja. Pri razsoji pa mora v čislih imeti javne ozire, in ravno zaradi tega je lahko mogoče, da bode moral graditelj črtež mejašu po volji izpremeniti, ker bi se sicer bilo bati za zdravje gostačev v mejaševi hiši.

Drugače pa je, če mejaš ugovarja zoper gradnjo, sklicujoč se na negativno služnost, vsled katere se njegovi hiši ne smeta vzeti zrak in svetloba. Dovolj je, če mejaš le trdi, da ima kako pravico

protiviti se gradnji, dokazov o tem mu ni treba navajati pri ogledu. V tem slučaju stavbinska oblast le izreče, če se gradnja iz javnih ozirov dopušča in če se dá tehniški zvršiti, privatnopraven ugovor pa zavrne na pravdno pot, tudi če bi bila stavbinska oblast sama za se uverjena, da je ugovor popolnoma iz trte zvit. Ob takih odredbah pa je smeti na pravdno pot zavrniti le prepirno reč, nikdar pa ne stranke. Napačno bi torej bilo, če bi se v odredbi poudarjalo, da mora graditelj tožiti mejaša zaradi ugovora, ker le redno sodišče je upravičeno določati, kdo bodi tožitelj, in kdo toženec.

Kak učinek pa imajo taki ugovori? O tem dajata pojasnilo §§ 340. in 341. obč. drž. zak. Zavrnivši prepir na pravdno pot zvršila je stavbinska oblast svojo nalogo. Sedaj je pričeti pravdo, in le sodišču pristoji določiti, ali je gradnjo, zoper katero iz javnih ozirov ni zaprek, opustiti, dokler pravda ne izteče, ali če jo je smeti pričeti, oziroma s kakimi uveti.

Kar smo do sedaj omenili, velja le za one slučaje, v katerih mejaš takoj pri ogledu, na lici mesta, zoper gradnjo ugovarja. Če pri ogledu ni bilo ugovorov, sme dati stavbinska oblast brez-uvetno stavbinsko dovolilo, ne gledé na poznejšnje, proti zgradbi naperjene privatnopravne ugovore. Mejašu, ki je opustil pravočasen ugovor, sedaj ne preostaje drugega, nego neposredno pri rednem sodniku iskati pomoči. Dvomno pa je, če bode sodniku z ozirom na § 340. obč. drž. zak. in § 72. obč. sod. r. še mogoče mejaševi zahtevi ugoditi.

Slovenščina pa razsodbe.

Franjo G. po dru. F. je vložil pri c. kr. okrajnem sodišči v Celji zoper A. G. tožbo na poplačilo 100 gld. s prip. in sicer v slovenskem jeziku. Toženec je v sumarni razpravi ugovarjal nemški, in v nemškem jeziku se je tudi nadaljevala in završila pravda.

Zoper razsodbo z dne 13. oktobra 1888. l., št. 16794., katera se je bila naredila in izdala v slovenskem jeziku, pritožil se je toženec, češ, da se ni razsodba v nemškem jeziku izdala in vročila, akoprem se je bila vršila vsa razprava v tem (nemškem) jeziku.

C. kr. višje deželno sodišče v Gradci je pa z odločbo z dne 13. decembra 1888. l., št. 11265 zavrnilo pritožbo, češ, da ni nobedna ničnost, če je sodišče sodbo izdalo z onim, v deželi navadnim jezikom, v katerem je bila spisana tožba.

To isto pravno mnenje zastopa tudi odločba c. kr. višjega deželnega sodišča v Gradci z dne 24. januvarija 1889. l., št. 12312, s katero se potrjuje za enak slučaj odlok c. kr. okr. sodišča v Celji z dne 20. septembra 1888 l., št. 18757.

S tema dvema naredbama postavilo se je nadsodišče v Gradci na zakonito stališče 19. člana osnov. zak., oziroma na stališče just. min. naredeb z dne 9. julija 1860. l., št. 10340, in z dne 3. marcija 1873. l., št. 2520.

Dr. Dragotin G.

Razsodba z razlogi iz leta 1756.

Od odličnega prijatelja in čitatelja našega lista došli sta nam naslednji listini, kateri priobčujemo zaradi njijne starinske vrednosti, ker sta iz leta 1756. Izdalo ju je sodišče graščine „Pischöz“ (Pišcece). Prva listina je smrtna razsodba zaradi detomora, druga pa navaja razloge te razsodbe. Jedna kakor druga ima najprvo nemško besedilo, a za njim slovensko, in to naslednje:

(Endt-Urtheil.)

Le-tä näprepoštavlenä¹⁾ Mälefizperšonä, gerä Zwirckajä, jene starošti per 23^{tich}: letöch, Cäthol'scke viere, Udovičä²⁾, iš Reichenburg'scke färe rojenä, wode³⁾ sa wole jene pregröche⁴⁾ ne heni sašlušcheni streifingi, drugim pack henimo exemplnu al naucku temo perseschenemu frejmunu nigoue rocke jeno oskobarnošť tšchreš Dana⁵⁾, hte nauadni grichti⁶⁾ pellana, tamckej s tem schwertam od leebna kšmartj sraunu⁷⁾ seckajne te dečšne rocke tolli spravlene⁸⁾, po letem ta glavä sranau te otšeckene rocke na enu poleck gor poštavlenu kollu perwitu⁹⁾, truplu pack tamckaj

¹⁾ nem. *gegenwärtig* ²⁾ nem. *verwittbten Standts*. ³⁾ = bodi. ⁴⁾ nem. *Verbrechen*. ⁵⁾ nem. *in seine Handt und Bandt übergeben*. ⁶⁾ nem. *Richt-Stadt*. ⁷⁾ nem. *nebst*. ⁸⁾ nem. *hingerichtet*. ⁹⁾ nem. *an ein darneben aufgerichtetes Radt angenagelt*.

pot gaugami sackopanu. Wock bode smillen jenu gnadlu jene Wogi dušchice.

Landgörcchts: Herrschaft Pischöz den 23ten: 9ber 1756.

L. S.

D^r. Joseph Dimnitsch

als Substituarter

landsfürstl. Bann Richter in 4te Cilli.

(Verzicht.)

Le-tä näprepoštavlenä Mälefizperšonä gerä Zwirckajä, jene starošti per 23^{tich}: letöch, Cätholscke viere, Udovicä, iš Reichenburgsche färe rojenä, iš swoim nie na prepostavlenim oištrim jenu tobrotlibem präšchenäm¹⁾ rädävolä obštälä, dä je onä 3 ni pret swetim Jošephäm hpošti, lainšgiga lettä, hwetschjer, per dem gregori Rošchmoni na Paulscheke gore, Pišchetšcki gmeth, per kirimo je ona neckteri Mešenče sä preticä²⁾ willä³⁾, däm päck je onä ut laitero⁴⁾ tul pänla⁵⁾, näch podem je onä gor stälä no si je srockoj⁶⁾ nä laitro terschalä, h dem tchäs je pä töte⁷⁾ kätira je en tecklitsch⁸⁾ willä, ut Jech pänlā, käterimo tecklitsche je onä srockoi popeck utergola, näch podem je onä ste präuem Rockoi, de je nešcher⁹⁾ degä nauckä ne dau, preš gerstä¹⁰⁾ de gerlo stišnelä, to je pä töcko togo terpelo, de si je töte srockoi jeno snogami gibalö, koi wi edem en schessschena Maria smolu¹¹⁾, nach podem je onä de Martwo töte selä, no letho töte noter Rošchmonobem parno¹²⁾ nešlä /: no je htla sadvit¹³⁾, de je ne nošchizä¹⁴⁾, all de-wi gör ne beli de je ona Rotilä¹⁵⁾:/ dam poleck steno spot lištia satecknalä, nach podem je ona jenä poštole dela¹⁶⁾, no je tota Raunu htištüm parno nošla, no na sret parnu pot lištie sgrilä. Katiro obštanuuaine¹⁷⁾ Je ona duti po se previci¹⁸⁾ poterdila jeno na leto schiueti jeno Mreti se vun tallä¹⁹⁾; kocker je sech jenich Diainoch²⁰⁾ vetsch snaiti.

¹⁾ nem. so wohl scharf, als gütlich gestellte Frog Stuck. ²⁾ nem. Spinnerin.

³⁾ = bila. ⁴⁾ nem. von der laiteru. ⁵⁾ nem. gefallen. ⁶⁾ = z roko. ⁷⁾ = dete.

⁸⁾ = deklič. ⁹⁾ = nihče. ¹⁰⁾ = brez krsta. ¹¹⁾ nem. eine Zeit als man einen Englischen Grufs aufsbeten khönte. ¹²⁾ v nem. besedilu Barmb; prim. „Lj. Zvon“, IX. l. 4. zv. st. 228: Pärne, pären. subst. f. pl. konjske jasli (Temljine). J.anežič:

pärna, f. Heuboden, Getreideboden. Iz nemškega: srvn. barn, barne m. Krippe, Raufe.

¹³⁾ = zatajiti nem. verthuschen. ¹⁴⁾ = noseča ¹⁵⁾ = rodila. ¹⁶⁾ nem. nachgebuhrt. ¹⁷⁾ nem. Bekanntnuß. ¹⁸⁾ nem. in Banco Juris. ¹⁹⁾ nem. und hierauf zu leeben und zu Sterben sich anerboten. ²⁰⁾ nem. in actis.

Iz sodno-zdravniške prakse.

Piše med. dr. Fran Zupanc.

(Dalje.)

f) Ločitev kostne sklopnine in premestitev lege kostij. Vsled silovitega vpliva topega orodja nalomijo ali zlomijo se često kosti ter izvinejo v sklepih. Splošno razločujemo osobito pri cevastih kosteh jednostavne in sestavljene prelome. Sestavljene imenujemo one, pri katerih je meče in koža nad prelomom tudi poškodovana. Kosti prelomijo se lahko povprek ali na pošev (povprečni ali poševni prelomi), dalje se tudi kost lahko razdrobi¹⁾, in le-ti prelomi imenujejo se drobirasti prelomi.

O teh poškodbah bomo natančneje govorili takrat, kadar bomo razmotravali poškodbe na posamičnih telesnih delih, osobito na glavi in na udih (okončinah)²⁾.

Okostnica³⁾ sestoji iz kosti, hrustanca in vezi. V obče razločujemo podolgaste ali cevaste, široke, kratke in mešane kosti. Dolge kosti sestoje iz trupa⁴⁾, ki ima mozgovno votlino in iz dveh priraščajev⁵⁾; široke kosti pa iz dveh jedrnih plastij ali plosk, kateri zaoddevata rahlo, gobasto (šuplato, šuplasto) koščevino, nazvano sredico⁶⁾. Pri popisu posamičnih kostij treba ozirati se na njihove površine, kcte, robove, vzviške in ponižke⁷⁾. Površje kostij je ravno, vzboklo (convex), ulekmeno (jamasto, concav) ali valovito. Gladko, s hrustancem zastrto⁸⁾ in polzlo površje nazivlje se zglobno ali sklepno. Koti so ostri ali topi, zaokroženi, vegasti ali premi; robovi so široki ali ozki, pravilni ali nepravilni, gladki ali hrapavi, potem zobčasti, nabubreni⁹⁾ ali zaostreni, zavihani itd.

Splošno se nazivlje podaljšek¹⁰⁾ vsak vzvišek na kosteh; ako je le-ta plošnat, nizek, hrapav, imenujemo ga: hrga ali hržica¹¹⁾. Vsak oster ali top, prem ali zvežen (zavit) rob na kôsti nazivlje se greben¹²⁾, trnek¹³⁾ pa, ako je le-ta podaljšek dolg in zašiljen (špičast). Jabolčeco¹⁴⁾ ali vzglavek zovemo okroglat, pohruščen podaljšek na priraščaji kosti, čvrž¹⁵⁾, ako je le-ta jajast.

¹⁾ *splittern*. ²⁾ *Extremitäten*. ³⁾ *Skelett*; okostje = Knochen-system. ⁴⁾ *Diaphyse*.

⁵⁾ *Epiphyse*. ⁶⁾ *Diploë*. ⁷⁾ *Erhabenheit u. Vertiefung*. ⁸⁾ *inkrustiert*; splošno *überzogen*.

⁹⁾ *geculstet*, (zabrekli, nažmuljeni). ¹⁰⁾ *Fortsatz*. ¹¹⁾ *Tuber, tuberculum, Höcker*.

¹²⁾ *Kamm, crista*. ¹³⁾ *Stachel, spina*. ¹⁴⁾ *Gelenkskopf*. ¹⁵⁾ *Knorren, condylus*.

Izraščaj¹⁾ je vsak podaljšek, izrastel neposredno iz kosti, pri-raščaj pa podaljšek, kateri je bil s trupom kosti iz početka zvezan samo posredno, t. j. s hrustancem, ki je stoprv kasneje okoščeneel.

Pohruščen ponižek na kosti nazivljemo zglob²⁾ ali zglobeek; ako ni pohruščen, pa jamico³⁾. Podolgaste, globoke ponižke imenujemo žlebe⁴⁾; plitve ponižke: brazde⁵⁾; zelo zožene in globoke brazde pa: razpokline⁶⁾.

Votline cerastih kostij se imenujejo, ako se nahaja v njih mozeg, mozgovne votline ali mozgovne šuple⁷⁾, — duple⁸⁾, ako niso votline z mozgom, ampak z zrakom napolnjene.

Kosti so prevlečene s tanko, z lasožilicami prepleteno kožico — pokostnico —, katera izpušča tanke žilice skozi male luknjice na površji v koščevino⁹⁾ in je tako v tesni zvezi s hranitbo¹⁰⁾ kostij. Le-ta vlaknasta kožica povija površje vsake kosti, izvzemši s hrustancem zastrte ploske in ona mesta na kosteh, na katera so pritrjene kite, vezi in mišice. Pokostnica, kakor že gori omenjeno, je zelo žilovita; preprežena je namreč z gosto mrežico žilic, katerih odrastki vstopajo skozi luknjice na površji v kost in se razprostirajo po pretankih cevicah — Haversovih cevicah —, katere segajo do osrednje mozgovne votline. Le-tam spajajo se z mozgovnimi žilicami, katere prihajajo po vzgojnih rupicah¹¹⁾ v kost.

Hrustanec se razvija zelo zgodaj; iz početka ob zametku¹²⁾ sestoji skoraj vsa okostnica iz njega, in le-ta okoščeni iz večine stoprv kasneje. Razločevati treba torej med stalnim hrustancem, t. j. hrustancem, ki ostane ves čas, in med hrustancem — kostitvornim —, ki se polagoma izpremeni v kost. Na vsakem hrustanci razločujemo: α) osnovino¹³⁾, β) votline ali duple in γ) v le-teh zrnca ali pravcate stanice, — hrustančna telesca.

Osnovina hrustančeva ali mejstaničnina¹⁴⁾ je ali sovrstna¹⁵⁾, prozorna — steklasti ali pravi hrustanec¹⁶⁾, ali pa vlaknasta, mrežasta — vezni, spojni ali vlaknasti hrustanec¹⁷⁾.

Vezi kostij med seboj. Razne kosti so med seboj zvezane gibko, s sklepom ali zglobom ali pa nepremično, s stikom¹⁸⁾ ali pa s

¹⁾ *Apophysis, Knochenauswuchs.* ²⁾ *Gelenksfläche, fovea articularis.* ³⁾ *Grube, fovea.* ⁴⁾ *Rinnen, canales.* ⁵⁾ *Furche, sulcus.* ⁶⁾ *Spalten, fissurae.* ⁷⁾ *Markhöhlen.* ⁸⁾ *Sinus, antrum.* ⁹⁾ *Knochensubstanz.* ¹⁰⁾ *Ernährung.* ¹¹⁾ *Foramina nutricia.* ¹²⁾ *Embryo.* ¹³⁾ *Grundsubstanz.* ¹⁴⁾ *Zwischenzellensubstanz.* ¹⁵⁾ *homogen.* ¹⁶⁾ *Syaliner-Knorpel.* ¹⁷⁾ *Bindegewebs od. Faser-Knorpel.* ¹⁸⁾ *Simphyse*

švom¹⁾, kateri je zopet pravi ali nepravi šev. Pravi švi se navadno nahajajo na lobanjskih kosteh, pri katerih razločujemo: čelni šev²⁾, venčasti šev³⁾, temenični ali strelni šev⁴⁾, potilkov šev⁵⁾ in bradavični šev⁶⁾. Nepravi šev⁷⁾ spaja n. pr. gornji rob luske senčne kosti s spodnjim robom temenice⁸⁾ in se nazivlje temenično-senčni šev.

S stikom so vezane kosti, ako so med nje vložene hrustančaste plošče; take zveze se nahajajo med posamičnimi vretenci⁹⁾ hrbtenice, med rebri in prsnico¹⁰⁾, črevnicami¹¹⁾ in križnico¹²⁾ in med sprednjima roboma sramnic¹³⁾.

V sklepkih ali zglobih je dvoje ali več kostij s pohruščenimi deli tako spojenih, da je gotovo mero gibanje omogočeno. Vezi, s katerimi so pohruščene sklepne ploske zvezane v sklep, so: α) Klaknasta z globna vez — nazvana sklepna obvojnica (góža¹⁴⁾), katera kot vlaknasta koža, rekše opna, zaodeva ves zglob in je prevlečena ob notranji plati s kožico z globomazno¹⁵⁾, izločujočo prozorno, bistro in zgoščeno tekočino, tako zvano sklepno mazilo¹⁶⁾. Le-tam, kjer je sklepna obvojnica na kost prirasla, gubi se čestokrat zglobomazna opna v podobi naborcev¹⁷⁾, s katerih površja klijejo sem ter tja resičasti ali runasti¹⁸⁾ izrasleki — sklepne resice, katere morejo bujno razvite in odločene od prvotne podloge kot vzglobne mišice raznovrstno ovirati gibanje v sklepu. β) Pomočne vezi za očvrstitev zveze (spoja) in omejitev gibanja v sklepu. V nekaterih zglobih nahaja se tudi vzglobni ali mejzglobni hrustanec v podobi polukrožnih, hrustastih, dvojnojamastih plosk, katere so neposredno zraščene s sklepno obvojnico.

Sklepi ali zglobi razvrščajo se α) v proste sklepe ali zglobe¹⁹⁾, ki omogočujejo gibanje na vse strani, n. pr. sklep v rami; β) v sedlaste sklepe²⁰⁾, n. pr. med ključno in prsno kostjo; γ) v čvršaste sklepe²¹⁾, n. pr. čeljustni sklep ali sklep med podlehiti²²⁾ in zapestjem²³⁾; δ) v sklepe na šarmir, kakeržen se n. pr. nahaja med

1) Naht, sutura. 2) Stirnnaht, sutura frondalis. 3) s. coronalis, Kranznaht. 4) s. interparietalis, Pfeilnaht. 5) s. lambdoidea, Lambdanaht. 6) s. mastoidea, Warzenfortsatznaht. 7) Schuppennaht. 8) Scheitelbein. 9) Wirbel. 10) Brustbein. 11) Darmbein. 12) Kreuzbein. 13) Schambein. 14) Gelenkscapsel, ovojnica ali povojnica, splošno tudi fascia. 15) Synovialmembran. 16) Synovia, Gelenksschmiere. 17) Fransen. 18) zottig, resa, runek = Zotte. 19) Freies Gelenk, autrodia. 20) Sattelgelenk. 21) Knopfgelenk, articulatio condiloidea. 22) Unterarm. 23) Handwurzel.

členi na prstih; e) v vrtilne ali okretalne sklepe¹⁾, ako se namreč ena kost suče okolo druge kosti ali okolo svoje osi, n. pr. sklep mej podlehtnico²⁾ in koželjnico³⁾ in ž) naposled v natezne sklepe⁴⁾, n. pr. med kostmi v zapestji in v zastopji.⁵⁾

g) Razdrobitev in odločitev celih udov. Le-te poškodbe morejo navadno samo izredno velike sile provzročiti. Pripetevajo se pri nezgodah po železnicah ljudem, kateri zaidejo pod razne stroje, dalje po tovarnah, pri ponesrečencih vsled razpoka dinamita, smodnika i. t. d., ter so včasih tako zelo razširjene, da je težko istovnost⁶⁾ dotičnega ponesrečenca dognati. Tudi nasproti takim silam obnese se upornost⁷⁾ kože. Tako je prof. Hofmann, kateremu, kakor že omenjeno, sledimo v razvrstitvi in nekoliko tudi v definicijah važnejših pojmov, opazoval truplo nekega na železnici ponesrečenega človeka, kateremu je bila vsa glava popolnoma sploščena in sploh mečje kakor v kášo zmleto; vender ni bilo najti na koži razen neznatnih zadér nikake poškodbe. Zaradi izredne upornosti kože opazujejo se tudi le redkokedaj razpoke telesnih duplin pri padcih iz višočine, pri zasipih in enakih izrednih silah. Prof. Hofmann opazoval je do sedaj samo dvakrat take razpoke, in sicer edenkrat pri neki pod zemljo zasuti osebi, kateri je potrebušna koža počez bila razpočena; drugikrat pri neki ženi, katera je, da bi se usmrtila, skočila raz tretje nadstropje na trd tlak tako, da se jej je glava v strelni meri v dva enako velika kosa razcepila. Na prvi hip je bilo videti, kakor da je glava z mečem v dva dela razcepljena, in to tem bolj, ker so bili razpočeni robovi lične in poglavne kože skoraj popolnoma gladki. Lobanja sama je bila popolnoma zmečkana in razdrobljena, možgani pa većinoma razpršeni.

II. Ureznine in mahnine.

Ureznine znači to, da so bolj ali manj premočrte, da imajo gladke, nenazobčane robove, da jim je dolgost neprimerno znatnejša nego ostale dimenzije, in da se proti globočini vedno bolj zožujejo.

Umevno je, da je kakovost robom rane odvisna tudi od orodja, s katerim je bila rana storjena. Ako je bilo dotično orodje topo

¹⁾ *Drehgelenk, artic. trochoidea.* ²⁾ *Unterarmbein.* ³⁾ *Speiche, radius.* ⁴⁾ *Amphiar-krosis, straffes Gelenk.* ⁵⁾ *Fusscurzel.* ⁶⁾ *Identität.* ⁷⁾ *Resistenzfähigkeit.*

ali skrhano, onda so tudi robovi bolj ali manj nazobčani, včasih celo natrgani. Nazobčani robovi tudi lahko nastanejo, ako se je urezalo preko nagubančene kože. Če se v takih slučajih koža zravna, vidimo Z-tasto ločitev kože, katera navidezno sestoji iz dveh ali več ran; treba torej gube zopet zložiti, da se spozna rane prvotna oblika, na kar se je posebno pri ranah na vratu ozirati.

Ob navpičnem urezu so notranje strani ureznine enakolike, drugače pa — ako je orodje na pošev urezalo v mečje — so le-té ploske nasprotno v pošev urezane, in je eden rob rane tem bolj oster in ostrokot, čim bolj na pošev je bilo urezano, tako da nastanejo, če je orodje še bolj v plano vplivalo, čestokrat klapaste rane.

Globočina ureznine je odvisna od sile, s katero je bilo dotično rezilo¹⁾ rabljeno, potem od ostrosti rezila in naposled tudi od kakovosti in lege urezanega mesta. Tako zaprečijo dostikrat kosti ali hrustanci, da orodje pregloboko ne prodere, kar se osobito pogosto na vratu pripeti, posebno, ako je jabolko²⁾ že okoščeno. Kako daleč pa rane režijo³⁾, odvisno je od skrčljivosti⁴⁾ prizadetega mesta na koži, oziroma od meri vlakenc kožnega pleteža in od meri, v kateri so le-té ločene. Dalje si lahko mislimo, da bo rana bolj ali manj režala, ako poškodovani del iztegneš ali upogneš.

Važnost ureznine je odvisna od nje globočine. Navadne kožne ureznine nimajo posebnega pomena, zarastejo se kmalu. Kolikor globočja je ureza, toliko nevarnejša je rana, osobito, kadar so ob enem tudi večje žile prizadete, ker lahko nastane smrtno nevarno krvavenje. Vrh tega se globoke rane rade dolgo gnojé. Po okončinah, ako so mišice, kite ali živci prerežani, dostikrat je posledica takih poškodb trajna oslabeledost ali čisto onemoglost prizadetega uda.

Pri mahninah rabi se tudi rezilno orodje; ker je pa le-to z veliko silo rabljeno, zato so take rane toliko globočje in zaradi tega tudi nevarnejše nego ureznine. Vrh tega treba v poštevek jemati poškodbe na kosteh, katere kaj lahko s takim načinom nastanejo. Tudi tukaj je odvisna vsaj zunanost rane od meri, v

¹⁾ *Schneideinstrument* ²⁾ *Keh'kopf.* ³⁾ *klaffen.* ⁴⁾ *Retractionsfähigkeit.*

kateri je bil udarec storjen; ako je orodje priletelo navpično na ustroj (organ) nastanejo premočrtne, zagvozdaste¹⁾ rane, inace pak bolj ali manj zvežene klape. Dalje provzroča ostro in lahko orodje čistejše mahnine nego skrhamo in bolj zagvozdasto.

S toporom²⁾, sekiro in enakim orodjem prizadete mahnine segajo neprimerno globoče, robovi so rani navadno odrgnjeni ali celo zmečkani, kosti odkrhne, udrti, razcepljene, dasi je tudi tukaj še režasto³⁾ ločitev kostne sklopnine moči zasledovati.

Pri kostnih ranah, storjenih z bolj ostrim, a ne posebno težkim orodjem, n. pr. z lahko sabljo, razdrobi se kost redko-kedaj, izimši steklasto ploskev⁴⁾ na lobanjskih kosteh, katera se tudi v teh slučajih navadno troskvi. Koliko kostna mahnina reži, odvisno je od poškodujočega orodja. Čim debelejša je rezalna zagvozda (za tako namreč treba vse rezilno orodje smatrati), tem bolj razžene kostne robove, tem laglje nastanejo razpoke, tem laglje se tudi kost odkrhne. Pri označevanju takih poškodb, osobito na glavi, treba torej posebno v pošteb jemati težo orodja in njegov vpliv, ker je z le takimi poškodbami po največ združeno pretres možganov. (Dalje prih.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) O pravicah cesijonarjev. Poprava tožbenih podatkov ne škoduje, če se zvrši, dokler teče pravda.

Razsodba I. inštanice

odbije tožbeno zahtevo: Malik naj se obsodi, da mora Listu kot s cesijo z dne 31. januarja 1883. l. izkazanemu pravnemu nasledniku Varnovemu plačati:

a) po Varnu na podlogi razsodbe z dne 26. junija 1880. l., št. 13605., Legarju izplačani znesek	96 gld. 60 kr.
b) po Varnu na podlogi kazenske sodbe z dne 28. oktobra 1879. l., št. 9615., in cesije z dne 24. marcija 1881. l. Relcu izplačani znesek	48 „ — „
vkupe	144 gld. 60 kr.

¹⁾ keilförmig. ²⁾ Beil ³⁾ spaltförmig. ⁴⁾ Glastafel.

Razlogi.

Tožiteljevi listini B in C kažeta, da je tožitelj cedent res plačal Legarju tirjatev iz rabsodbe pod *a* in Relcu tirjatev iz rabsodbe pa cesije pod *b*, kateri tirjatvi bi moral bil plačati Malik po navedenih rabsodbah. Zakaj je plačal tožitelj cedent Varen ti tirjatvi, razvidi se tudi iz pravnih spisov in prilog: zato, ker sta si upnika vknjižila vsak svojo tirjatev nadzastavno na Malikovo tirjatev proti Varnu. Pa ta vknjižba se je zvršila potem, ko je bil Malik svojo tirjatev od Varna že prejel in potem, ko mu je bil dal izknjižbeno pobotnico A o prvotni tirjatvi, kajti Legar in Relc sta si šele 30. junija, odnosno 29. novembra 1881. l. pridobila nadzastavno pravo, toženec pa je že 30. aprila dal Varnu izknjižbeno pobotnico, ki se je 3. junija 1880. l. tudi že nadvarstveno — Malik je bil namreč nedoleten — potrdila, tako da bi Varen vsaj tačas Legarju in Relcu lahko bil prestregel pot do vknjižbe nadzastavnega prava glede njenih tirjatev, pa tudi že prej, če bi bil dal vsaj zaznamenovati izbris prvotne tirjatve, kakor hitro je prejel izknjižbeno pobotnico. Če je ta zamudil, kriv je on, in tudi sam trpi škodo, ki ga je zadela (§§ 1306., 1296. obč. drž. zak.). Varen istinito ni bil več dolžnik toženčev, ko sta se vknjiževali nadzastavni pravici, torej se tudi ne more sklicevati na § 455. obč. drž. zak. proti tožencu, češ, bilo je čisto v redu, da je izplačal upnikoma Legarju in Relcu. On celo niti ne trdi, da se je skušal ustavljati temu izplačilu, kar bi mimo določbe § 469. obč. drž. zak. morebiti bil lahko storil uspešno; on je bil le kesen in je tako provzročil, da je tirjatev Legarjeva od 31 gld. z malimi pripadki narasla do 96 gld. 60 kr. Dokler pa List ne dokaže, da bi Malik vsekakor bil moral plačati tudi Legarjevo tirjatev in pa Relčevo, toliko časa ne more reči, da je storil za toženca, kar bi bil le-tá po zakonu moral storiti, ker se še vedno ne ve, ali bi Malik imenovanima upnikoma ne bil imel kaj ugovarjati, na pr. da je že plačal, ali da ima nasprotno tirjatve. Če sta pa ta dva upnika dobila zgolj le iz tega vzroka svoje plačilo, ker sta si dala vknjižiti nadzastavno pravo, zato toženec ne more biti odgovoren, ker on je storil, kar je moral: dal je Varnu izbrisno pobotnico v takem času, da bi se bil le-tá lahko ubranil nadzastavnih upnikov, kakor je to uže prej bilo razloženo. Sklicujoč se na določbo § 1042. obč. drž. zak. torej tudi ne more tožitelj prodreti s svojo zahtevo. Niti tega ne morem trditi po pravici, da se je Malik obogatil z Varnovimi plačili, ker ni dognano,

da bi vsekakor bil moral izplačevati Legarju in Relcu, in morebiti sta se okoristila le ta dva. Vrhu tega govori dotični § 878. obč. drž. zak. le o pogodnikih, kontrakne zveze med Varnom in Malikom pa že davno ni bilo več, ko je Varna zadelo plačilo pri Legarji in Relci. Da bi Listov prednik bil plačal, sporazumevši se z Malikom, upnika (§ 1422. obč. drž. zak.), tudi ni omenjeno v pravdi. Ni ga torej najti opravičene-
nega naslova tožbeni zahtevi, zato se je morala odbiti.

A p e l a c i j a.

Malik je dolgoval Legarju in Relcu iz rzsodeb. Varen je nad-
vknjiženi tirjati plačati moral, če je hotel hipotečno posestvo oteti
prodaje. Sodišče ga je prisililo, da je plačal, a Malik ni ničesar storil,
dasi je znal po sodišči o superintabulaciji. Iz priloge F je razvidno,
koliko eksekucij je storil posebno Legar, predno je od Varna prejel
plačilo. Vse te eksekucijske stroške je moral naposled plačati Listov
prednik. V sodbi omenjena krivda bi mogla zadeti samo eksekucijske
stroške, ki so se nabrali proti cedentu Varnu. Plačanih glavnice, obresti in
zoper Malika naraslih eksekucijskih stroškov pa ta krivda ne more zade-
vati. Malik pri razpravi niti trdil ni, da je Legarju in Relcu sam poplačal.

V i š j e s o d i š č e

razveljavi rzsodbo in ukaže popolniti razpravo, ker se ni razmotravalo,
ali se nahajajo v eksekucijskih stroških, omenjenih v cesiji B s 47 gld.
63 kr., oziroma v izbrisni pobotnici C, kjer pa niso izrečeni po šte-
vilki, tudi taki, ki so nastali neposredno proti cedentu Varnu v ekse-
kuciji Legarja in Relca, in sicer zato, ker se na tožiteljevi strani niti
oporekati ne more, da ni bilo takih eksekutivnih stroškov, niti se iz
sodniških aktov F in G ne razvidi, ali se je vršila eksekucija nepo-
sredno proti Varnu; in glede na to, da je utemeljitev te okolnosti
tolikanj važna za rzsodbo te pravde, ker taki eksekucijski stroški, ki
so nastali neposredno proti osebi Varnovi, niso mogli biti predmet
cesiji eksekventov na poslednjega.

P o p o l n j e n a p r a v d a

kaže Legarjevo tirjatev v glavnici z	31 gld. — kr.
zaostale obresti z	9 " 87 "
tožne stroške z	8 " 10 "
eksekucijske stroške z	5 " 47 "
eksekucijske stroške, neodmerjene z	42 " 16 "
vkup	96 gld. 60 kr.

pri Legarjevi tirjatvi; vsi ti stroški so narasli proti Maliku, in Varen jih je plačal, predno se je začela kaka eksekucija proti njemu samemu.

Isto se je godilo pri Relčevi tirjatvi v glavnici . . .	40 gld.
obresti	1 "
eksekucijski stroški, neodmerjeni	7 "
vkup	<u>48 gld.</u>

Tožitelj dožene, da se mu neodmerjeni eksekucijski stroški Legarjeve tirjatve sodniško določijo z 31 gld. 25¹/₂ kr.

Relčeve tirjatve pa z 10 " 42¹/₂ "

Tirjatev pod a) se skrči za 10 " 80¹/₂ "

Toženec pravi, da je Legarjeva tirjatev bila prvotno Molova, kateri jo je dognal s sodno pogodbo z dne 8. oktobra 1879. l. št. 23784, da jo je potem Mol Legarju odstopil, da je le-tá v novič tožil in proti nedoletnemu tožencu, zastopanemu od očeta, dognal s sodbo pod a tirjatev v novič, ker oče ni vedel, da je ta tirjatev že plačana od nedoletnega, ob novi razpravi v ječi bivajočega sina; toženec tudi razjasni, da je Relčeva tirjatev imela prvotni naslov v odškodnini iz kazenske sodbe z dne 28. oktobra 1879. l. št. 9615, katero tirjatev bi bil moral toženec plačati solidarno z dvema sokrivnikoma prvotni upnici Roti; da je Relec cesijonar te Rote, da je posegel na vknjiženo dedščino 102 gld. 91 kr., sodolžnika Grela, da je to dedščino eksekutivno sam kupil za 25 gld., kateri znesek je odbil dotični razdelilni odlok od narasle tirjatve, tako da je cela ostala prvotna tirjatev; od Grelovega dolžnika pa da je iztirjal eksekutivno mu prisojeno tirjatev v vsoti nad 100 gld., to vse v letih 1879 do 1883, v tem da je posegel tudi po tirjatvi sodolžnika Malika, vknjiženi na Varnovem zemljišči.

Kot priča zaslišani oče Malikov se ne spominja, da je Molov dolg priznal in tako provzročil, da je mogla iziti druga eksekucijska listina, navedena pod a, če je tudi še obstajala prvotna pogodba.

Razsodba I. inštanace

v drugič odbije tožbeno zahtevo z enakim prvim odstavkom svojih prejšnjih razlogov; nadalje pa: Akoravno je sedaj na podlogi ponovljene razprave mogoče s prisego dognati, da je toženec Legarjevo tirjatev plačal prvotnemu upniku Molu, in če je tudi očitno, da je druga tirjatev po izreku ne le Grela in njegovega dolžnika, ampak tudi Relca samega plačana prav za prav popolnoma Relcu iz dedščine solidarnega dolžnika Grela, kjer je prišlo na dan, da je Relec navidezno

dobil na pobitek te tirjatve le 25 gld., namreč dražbeno skupilo, ki ga je obljubil za Grelovo dedščino, da pa je vkljub temu ob enem in morda nalašč poprijel tudi za dedščino sedanjega toženca kot solidar-nega dolžnika in na ta način izsrkal tudi od Malikovega dolžnika isto tirjatev, mora se venderle sedanji slučaj motriti s stališča . . . (sledé motivi prvotne sodbe o izknjižbeni pobotnici A in poznejšnji nad-vknjižbi tirjatev pod a) in b). Nasledke svoje popustljivosti trpi naj torej Varen sam in ž njim vred njegov cesijonar-tožitelj, ki si ni pridobil več pravic, nego jih je imel prednik.

Razsodbe II. inštanace.

I. Toženec Malik je dolžan tožitelju Listu kot vsled cesije z dné 31. januarija 1883. l., izkazanemu pravnemu nasledniku Varnovemu plačati od zneska 96 gld. 60 kr., ki ga je Varen Legarju na podlogi razsodbe z dne 26. junija 1880. l., št. 13505., plačal, delni znesek 85 gld. 69 $\frac{1}{2}$ kr. av. v. s 5 $\frac{0}{10}$ obrestmi od dneva vročene tožbe v 14 dneh pod eksekucijo.

II. Tožbena zahteva glede dalnega zneska 10 gld. 90 $\frac{1}{2}$ kr. se odbije.

III. Tožbena zahteva ima to vsebino: toženec Malik je dolžan plačati tožitelju kot s cesijo z dne 31. januarija 1883. l. izkazanemu pravnemu nasledniku Varnovemu znesek 48 gld., ki ga je Varen Relcu na podlogi kazenske razsodbe z dne 28. oktobra 1879. l. št. 9615. in cesije z dne 24. marcija 1881. l. plačal, ter 5 $\frac{0}{10}$ obresti od dneva vročene tožbe — odbija se za sedaj.

IV. Toženec Malik je dolžan plačati tožitelju pravnih stroškov polovico, tako tudi apelacijskih stroškov polovico.

Razlogi.

Ni prepirno ter izhaja tudi iz pravnih spisov, priloženih pod G, da je Legar kot cesijonar Molov tožil nedoletnega Malika, zastopanega od očeta svojega, za 31 gld. in dosegel proti njemu kondemnatorno sodbo z dne 26. junija 1880. l. št. 13605 na platež zneska 31 gld., 6 $\frac{0}{10}$ obresti od 8. oktobra 1876. l. sem in pravnih stroškov 8 gld. 10 kr. Ta z razsodbo določeni znesek je plačal Varen tožitelju Legarju z naraslimi eksekucijskimi stroški vred, kar je po sodnem redu dokazano z odstopnim pismom z dne 16. januarija 1882. l. B, prinešenem v izvirniku. Pravice cesijonarja Varna so po § 1394. obč. drž. zak. enake pravicam cedenta Legarja; Varnu, oziroma tožitelju

kot nadaljnjemu cedentu pristoji namreč tirjatvena zahteva proti Maliku, poslednjemu pa vender po § 1396 obč. drž. zak. ni zabranjeno, da svoje ugovore glede tirjatve uporabi tudi proti cesijonarju Varnu, oziroma Listu. Te pravice se je poslužil Malik dejansko v pravdi, rekoč, da je Molu, od katerega je Legar s cesijo prevzel tirjatev že meseca oktobra 1879. l. glede obresti in stroškov in nekaj tednov pozneje tudi glede glavnice z 31 gld. poplačal, da torej Mol nikakor ni imel pravice že uničeno tirjatev pozneje zopet odstopiti s cesijo z dne 18. oktobra 1879. l. Legarju. A na ta ugovor se ni moči ozirati, ker se mora ta prepirna stvar smatrati kot dognana z razsodbo, ker je bil pozneje, t. j. z bagatelno sodbo z dne 26. junija 1880. l. št. 13605, obsojen Malik na plaž zneska 31 gld., obresti in stroškov Legarju. Ta sodba stoji; na čine pred njo se ni moči ozirati; pravni nasledki te sodbe bi se dali k večjemu odstraniti z restitucijo; oče kot zakoniti zastopnik Malikov se takega ugovora v odnosni bagatelni razpravi ni poslužil, in toženčeva trditev, da ni bil informovan, ni pripravna, da bi kaj izpremenila v stvari. Iz tega je očitno, da se od strani dolžnika Malika proti cesijonarju Varnu, oziroma Listu, ne more uporabiti ugovor, da je tirjatev že plačana bila Molu pred omenjeno sodbo. Malik je torej zavezan glede glavnice, obresti in tožbenih stroškov kakor tudi glede stroškov eksekucijskih, da plača vse to v roke tožitelja, poslednjih pa ne v zahtevanem znesku 42 gld. 16 kr., ampak le z 31 gld. 25¹/₂ kr., v katerem znesku jih je sodnik določil z odlokom z dne 9. junija 1887. l. št. 13997. Vsi ti stroški so narasli le proti Maliku, niso pa mogli nastati niti vsotoma niti deloma proti Varnu, ker le-tá ni bil nikoli dolžnik Legarjev, ampak le intercedent in njegov cesijonar. In iz tega tudi izhaja, da ni moči spoznati na glavno priso, ki jo Malik nalaga tožitelju o tem, da je uže poprej plačal Molu. Da je cesijonar Varen bil tudi lastnik hipotečne realitete, to je brez pomena za odločbo. Tožitelj izvaja svojo zahtevo takisto kakor Varen le iz cesijske pogodbe, zastavno pravo pa nima rič opraviti pri sedanjem slučaju. Privolitev toženca Malika ni bila potrebna za eksistencijo cesijske pogodbe in Varnov motiv, zakaj je plačal, in si dal tirjatev Legarjevo odstopiti, je celo neodločljiv, bodi si da je bil le-ta, ker je Legar bil posestnik hipotečne realitete, bodi si kak drug razlog. Isto tako je celo irrelevantno, je li Varen zakrivil s tem kako popustljivost, da Malikove tirjatve o 157 gld. 69 kr. ni takoj izbrisati dal vsled izknjižbene pobotnice z dne 30. aprila 1880. l., kajti zastavno pravo

niti v razgovor ne hodi; če bi tirjatev tudi nikdar ne bila zavarovana zastavnopravno, in če bi se nikdar ne bilo doseglo podzastavno pravo v iztirjanje zneska 31 gld. s prip., bila bi vender tirjatev povsem utemeljena že iz cesijske pogodbe in iz rzsodbe z dne 26. junija 1880. l. št. 13605. Temu delu tožbene zahteve je bilo torej ugoditi, vender se je morala izreči glede višjega zneska eksekucijskih stroškov odbitev z 10 gld. 90¹/₂ kr., ker je namreč za toliko manjši sodniško določeni znesek. A kar se dostaje zneska, poplačanega Releu, stvar je vender drugačna. Varen je plačal tirjatev iz odškodninske sodbe z dne 28. oktobra 1879. l. št. 9625 in iz Rotine cesije z dne 24. marcija 1881. l. s 40 gld. z obrestmi in stroški, in poplačani upnik Relec je imenovanemu plačniku z ekstabulacijsko pobotnico z dne 24. januarja 1882. l. tudi dovolil izbris podzastavne pravice, ki se je držala Varnovega zemljišča zastavnopravno na zastavljeni tirjatvi Malikovi s 157 gld. 69¹/₂ kr. iz prisodnega pisma z dne 15. januarja 1880. l. št. 2993. Tudi tukaj je nagib, iz katerega je poplačal Varen, za sodbo brez pomena; zadostuje, da ga ni zadela osebna dolžnost pri tem plačilu, ker ni bil dolžnik, a tudi ne lastnik zastavnine, t. j. stavka s 157 gld. 69 kr. Ali Relec ni odstopil pravic plačileu Varnu, le-tá jih torej tačas tudi ni mogel odstopiti sedanjemu tožitelju Listu. Po § 1423. obč. drž. zak. je plačilec, ki plača celo brez dovoljenja dolžnikovega upniku, upravičen od njega zahtevati, da mu odstopi če tudi po plačilu, tiste pravice, ki jih je imel upnik. Ker se ta odstop ni zvršil, tožitelj tudi ne more opirati svojih pravic na zakonske določbe §§ 1393. in nasl., ampak more od dolžnika zahtevati k večjemu kot *negotiorum gestor* odškodnine. V tem slučaju pa bi se moralo po § 1038. obč. drž. zak. dokazati, da je delal na očitno in pretežno korist Malikovo. Da bi se bila tako kvalifikovana korist dosegla za Malika, niso dognali niti govori v pravdi niti dokazi; sicer tudi tožitelj svojega zahtevka nikakor ni oprl na *negotiorum gestio*, ampak ga je izvajal le iz svojega dejanskega plačila. Pa ker plačilec vender le more od plačanega upnika celo po tem, ko je bil poplačal, zahtevati, da mu odstopi pravice, ki so njemu pristojale, in ker slučaj ni še izključen, da bode to zahteval, ter bode tedaj šele rešiti vprašanje o regresu v meritorni sodbi, odbija se ta del tožbene zahteve le za sedaj. Kar se tiče vprašanja glede stroškov, pomisliti je, da je tožitelj v svoji vsotni zahtevi s 144 gld. 60 kr. z delnim zneskom 85 gld. 69¹/₂ kr., torej z več nego s polovico zmagal, z delnim zneskom 10 gld. 90¹/₂ kr. pa

povsem in z zneskom 48 gld. za sedaj propal; ta dejanski položaj opravičuje po smislu §§ 24, 25. in 26. zak. z dne 16. maja 1874. l. št. 69. drž. zak. izrek, da mora toženec plačati polovico pravnih in apelacijskih stroškov.

Razsodba III. inštanice

potrjuje nadsodno razsodbo s popravkom, da vsota, ki jo mora plačati toženec pod I. odstavku tožitelju, znaša prav 80 gld. 22 $\frac{1}{2}$ kr., da je torej tožbena zahteva v II. odstavku z delom 16 gld. 37 $\frac{1}{2}$ kr. odbita, in da je tožencu samemu trpeti revizijske stroške.

Razlogi.

Nadsodna razsodba se je morala iz stvarnih in zakonitih njenih razlogov, na katere se tukaj zavrača, potrditi, in se je pri tem glede tožitelju priznanih eksekucijskih stroškov uvaževalo, da se personalni dolжник zato, ker ni plačal, dasi v krivdi, pravično ne more ustavljati tožbeni zahtevi, češ, da bi hipotekarni dolжник bil lahko zabranil te eksekucijske stroške, če bi bil v pravem času zvršil izbris zastavnega prava za prepirno tirjatev na podlogi pobotnice, ki je v njegovih rokah. Med hipotekarnim dolžnikom in tožencem baš ni bilo nikake pravne razmere, ki bi temu dajala pravico, da bi delal onega odgovornega za to, ker je opustil izbris iz zemljiške knjige. Ni ga torej pravnega temelja za to, na kar toženec teži, da bi prevalil namreč na pravnega naslednika hipotecnega dolžnika eksekucijske stroške, nastavše iz tega, kar on ni hotel plačati. Izrečeni popravek označuje razložek, ki se pokaže, ako primerjamo sodniško določene eksekucijske stroške k onim, ki jih zahteva tožitelj. Izrek o revizijskih stroških je opravičen po določbah §§ 24. in 26. zakona z dne 16. maja 1874 l. št. 69. drž. zak.

b) Razmerje med § 230. kaz. zak. in § 1489. obč. drž. zak.

(Dalje in konec.)

Proti tej razsodbi, ki je zahtevo tožniku pogojno odbila, apelovali sta obe stranki. Višje sodišče v Gradci je ustreglo apelaciji tožnikovi, priznalo brezpogojno odškodnino *in quali* tožniku ter mu dovolilo cenilno prisego gledé količine odškodnine; popolnoma pa je odbilo apelacijo toženčovo.

Razlogi slovejo do besede:

Mnenje prvega sodnika, da z le-temi kazenskimi razsodbami ni dokazano, da je toženec zakrivil krivo obsodbo in zapor tožniku L. K., katerega je leta 1878. in 1879. po nedolžnem prestal, je napačno; vsled tega pa se tudi ne more odobriti, da bi se gledé te okolnosti dopustila omenjena nezavračna prisega.

Ne gledé na to, ali je zapeljal toženec katero pričo v krivo izpovedbo in prisego, utemljuje dejanje toženčevo tako krivdo, katera ga veže po § 1295. obč. drž. zak., da mora povrniti škodo izvirajočo iz te krivde. Toženec je v istini, kakor izhaja iz razsodeb z dné 5. septembra 1882. l. in 10. decembra 1882. l. pod A in B, v noči od 2. do 3. januarija 1876. l. izustil v krčmi Franca St. v Č. psovke in grdilne priimke, ki utemljujejo hudodelstvo razžaljenja Njeg. Veličanstva in razžaljenje članov cesarske hiše. Tožnik L. K. je kot priča zaslišan govoril resnico, toženec je to pričevanje imenoval lažnjivo, in priče, katerih pričevanje se je kasneje izkazalo lažnjivo, podpirale so to trditve toženčevo. On svojih izpovedeb in trditvev ni izpremenil, ko je bil vsled tega sum nastal, da je tožnik toženca F. S. zaradi izmišljenega hudodelstva obrekoval, in ko je tožnik bil naposled zaradi hudodelstva obrekovanja in goljufije spoznan kriv in na osemmesečno ječo obsojen.

Dokazano je pa tudi, da je toženec F. S. pričo Franca St. naravnost zapeljal v krivo pričevanje. Zaradi tesne zveze preiskave, ki je tekla najprej proti tožencu in potem proti tožniku, za poslednjega ni bilo samo to pomenljivo in važno, kar je v tej preiskavi in neposredno tožnika obremenjalo, nego tudi to, kar so v prvi preiskavi priče govorile po lažnivem, da oproščajo toženega F. S., ker je s tem sum proti tožniku zaradi obrekovanja nastal in se povečal. To je tudi izrečeno jasno v razsodbi E, ki veli, da so zaprisežene priče, med njimi Franc St., določno izpovedale, da omenjeni večer niso slišale tistih psovok in razžaljivih priimkov. Le vsled tega je bilo za dokazano imeti, da te psovke in grdi priimki niso bili izuščeni. Z ozirom na vsebino razlogov ni dvomiti, da če bi bil Franc St. govoril resnico, namreč da je toženec v istini v njegovi krčmi v noči 3. januarija 1876. l. govoril inkriminovane besede, tožnik L. K. ne bi bil nikdar zaradi obrekovanja obsojen. Ker je pa bil tožnik kasneje vsled ponovljenega kazenskega postopanja na podlogi razsodbe pod A oproščen, bil je z razsodbo porotnega sodišča z dné 10. decembra 1882. l. pod B. Franc St. obsojen zaradi hudodelstva goljufije, katero je s tem za-

krivil, da je 1876. l. ob kazenskem postopanju proti tožencu kot priča lažno izpovedal, da ni slišal, da je toženec v noči 3. januarija 1876. l. v njegovi krčmi izgovoril katero koli besedo proti Nj. Veličastvu in proti ednotni državi, in ker je to izpovedbo tudi pri glavni razpravi proti tožniku L. K. dné 14. aprila 1877. l. zaradi hudodelstva obrekovanja s prisego potrdil; bil je ob enem tudi toženec zaradi hudodelstva goljufije kriv spoznan, ker je pričo Franca St. z darilom podkupil v krivo pričevanje. S tem je dokazano, da je Franc St. tudi še pri glavni obravnavi proti L. K. dné 14. aprila 1877. l. ponovil lažno pričevanje in da ga je toženec k temu pripravlil.

Da je bila s tem krivična kazen, ki jo je L. K. moral pretrpeti, tudi provzročena, izrečeno je v razsodbi B. ter tudi v razsodbi najvišjega sodnega kot kasacijskega dvora z dné 25. maja 1883. l. pod C. jasno; posebno se v zadnji do besede glasi: „Prvi sodnik je smatral za dokazano in resnično — in to se po § 258. in 288. št. 3 kaz. pr. r. ne da ovreči, — da so F. S. (toženec), Anton S. in Franc St. z zločini, ki so predmet glavnim vprašanjem 8., 10. in 12., bistveno pripomogli, da je bil L. K. (tožnik) 14. aprila 1877. l. hudodelstva obrekovanja kriv spoznan in kaznovan“. Da zarad tega, ker je bil F. S. s to razsodbo pod C. zatožbe oproščen, ni še izrečeno, da mu tudi zasebnopravne odškodnine ni treba dati tožniku L. K., omenil je že prvi sodnik.

Ta oprostitev se je izrekla zgol iz formalnopравnih razlogov, namreč zaradi zastarelosti hudodelstva, in izrek ima podlogo tudi v tem, kar je porotni sodni dvor „neovržno“ konstatoval.

Ni res, kar trdi prvi sodnik, da je z razsodbo pod C bila ravno razsodba porotnega sodišča v Celji B. gledé obsodbe toženčeve zaradi hudodelstva goljufije, storjenega s tem, da je pričo Franca St. v krivo pričevanje napeljeval, razveljavljena kot ničeva. V razsodbi najvišjega kot kasacijskega sodišča pod C se je zgol izreklo, da samo doba začetega (ponovljenega ali nadaljevanega) zločina, ki je z odgovorom porotnikov določena, določuje začetek zastarelosti, da je prvi sodnik v svojih razlogih okolnost, katere porotniki niso [konstatovali, smatral za dokazano, namreč, da sta Franc St. in Anton S. svoje lažnive izpovedbe tudi pri zaslišanji dne 9. maja, oziroma 30. aprila 1878. l., za resnične trdila, kar bi se bilo moralo porotnikom kot nadaljevanje ali ponavljanje zločina konstatovati dati. Ker je kazenski sodnik razsodil, da je toženca Franca St. zapeljal v krivo pričevanje, da pa je

vender v kazenskem oziru hudodelstvo že zastarelo, vender civilnemu sodniku ni nobene zapreke toženčevo krivdo, ki mu nalaga dolžnost odškodnine, na podlogi kazenske razsodbe smatrati za dokazano. Na drug način se dokaz te krivde v tem slučaju kakor tudi v podobnih slučajih ne da doseči; posebno pa se ta dokaz z nezavračno prisego, katero je prvi sodnik dopustil, namreč s prisego toženčevo, da, kolikor on ve in se spomina, ni priče v krivo sodno pričevanje zapeljal, ne sme pripustiti.

Iz teh pomislekov se je morala nezavračna prisega odkloniti, in odškodnina tožniku v maksimalnih zneskih *ad a* . . . 414 gld. t. j. za vsak dan 3 gld. *ad b* 800 gld. pripoznati s tem pogojem, da tožnik priseže dotični cenitni prisegi. Ti cenitni prisegi se glasita:

1) da L. K. ceni svojo škodo in svoj izgubiček zaslužka skozi ta čas, kar je bil v ječi, t. j. 138 dni, na 414 gld. in

2) da L. K. ceni sramoto in nečast, provzročeno mu z nedolžno ječo, ter tudi prikrajšanje kredita s to krivo razsodbo na 800 gld.

Proti tej razsodbi vložita obe stranki revizijo; tožnik zaradi izreka glede stroškov, toženec glede meritornega vprašanja in sploh zaradi tega, ker je nadsodišče v Gradcu reformovalo razsodbo prve inštanice *in pejus*.

Najvišje sodišče je reviziji tožnikov glede stroškov apelacijskih ustreglo — a ker to ni za vprašanje, katero v konkretnem slučaju razpravljamo, merodavno, izpuščamo dotični del razlogov —, revizijo toženčevo pa kot neosnovano zavrglo in to iz nastopnih

razlogov:

Ker sta obe spodnji inštanici tožnikovi zahtevi pogojno ustregli, zato sta ti razsodbi v tem oziru, da tožnikova zahteva ni brezpogojno odbita, enaki; zaradi tega je v obče revizija toženčeva vsaj toliko izvenredna, kolikor zahteva toženec, da se brezpogojno odbije tožnikova zahteva, češ, da je že zastarela, ter kolikor se tiče števil in zneskov, ki so bili enakomerno ustanovljeni v obeh inštancah. Izvenredna revizija je pa le takrat pripustna, ako se nahajajo pogoji dvorn. dekr. z dne 15. februvarija 1833. l. št. 2593. zb. pr. zak. Da se je kakova ničevost pripetila, tega toženec sam ne trdi, ter se taka ničevost tudi ne da po pregledu aktov konstatovati; takisto pa se tudi ne da v nižjesodnih razsodbah, v kolikor sta enaki, najti očitna krivica.

Osobito, kar se tiče vprašanja zastarelosti, izrekli sta nižji sodišči po pravici, da zastarelost hudodelstva ne more vplivati na določbo § 1489. obč. drž. zak. Po tej točki zastarí pravica do tožbe za odškodnino, ako je le-tá izvirala iz hudodelstva, v 30 letih; iz tega izhaja, da je tehtnost dejanja, ki provzročuje škodo, namreč kvalifikacija tega dejanja kot hudodelstvo, pri zastarelosti merodavna, ne pa to, ali je provzročitelj škode bil tudi v istini kaznovan zaradi tega hudodelstva. Po § 230. kaz. pr. r. učinja zastarelost hudodelstva to, da se zaradi takega dejanja niti preiskava pričeti ne sme niti prisoditi kaka kazen; ako pa storilec v takem slučaju ni samo prestopil kazenskega zakona, nego tudi določbe občnega drž. zakonika, in ako je s svojim dejanjem provzročil kako škodo, umeje se samo ob sebi, da ostane, če se tudi lahko sklicuje na zastarelost hudodelstva in izključitev sleharne kazni, njegova zasebnopravna odgovornost ista, in da ta odgovornost traja tako dolgo, kakor da zastarelost kazni ni nikdar stopila v moč, ker se doba te odgovornosti ravna le po civilnopravnih zakonih. V tem slučaju pa se toženec tudi ne more z uspehom sklicavati na triletno dobo zastarelosti po § 1489. obč. drž. zak. Sicer je tožnik L. K. moral uže dne 11. aprila 1879. l., ko je bil iz kazenskega zapora izpuščen, vedeti, da je bil vsled te nedolžne kazni poškodovan, to je, znano mu je bilo, kakovo škodo je prebil, ne pa tudi, kolika je (quantum) ta škoda, ker mu je sramota in nečast storjena vsled te kazni, ter tudi provzročeno prikrajšanje kredita, in ker sta škoda v tem oziru kakor tudi izgubiček zaslužka še le s tem bila odstranjena, da je bil z oprostim izrekom z dne 5. septembra 1882. l. št. 17062. rehabilitovan. Pa tudi takrat še tožnik ni mogel vložiti tožbe za odškodnino proti tožencu, kajti on je moral po propisu dvornega dekreta z dne 6. marcija 1821. l. št. 1743 zb. pr. zak. prej počakati uspeha kazenskega postopanja proti tožencu zaradi hudodelstva, obrekovanja in goljufije, kateremu se je tudi s svojimi zasebnopravnimi zahtevami, ki jih je bilo v adhesivnem procesu razsoditi, pridružil; šele potem, ko je bil z razsodbo c. kr. najvišjega kot kasacijskega dvora z dne 23. maja 1883. l. št. 23. s temi zasebnopravnimi zahtevami odkazan na pot civilne pravde, mogel je proti tožencu nastopiti pot civilne tožbe, katero je tudi vložil *sub. pr.* 5. oktobra 1885. l. št. 7021. torej predno so pretekla 3 leta, odkar je bil sploh v stanu to storiti. Ugovor tožencev, da je pravica do tožbe že zastarela, neopravičen je torej popolnoma.

Ker pa tudi razsodbi nižjih inštanc, kar se tiče številčk in zneskov, z ozirom na to, da je škoda *in quali* dokazana, *in quanto* pa od civilne prisege tožnikove odvisna, nista nobeni zakonski določbi protivni, zato je izvenredna revizija toženčeva glede na določbo zgoraj omenjenega dvornega dekreta popolnoma neosnovana in nedopustna.

Kar se pa tiče redne revizije toženčeve, naperjena je proti temu, da je višji sodnik toženčevo krivdo glede nedolžne obsodbe tožnikove brez okolišev smatral za dokazano. Ta točka pritožbe pa se je zakonito uže v razlogih nadsodišč ovrгла; tukaj treba samo opomniti, da razlogi razsodeb najvišjega kot kasacijskega dvora z dne 25. maja 1883. l. št. 723. izrečno konstatujejo, da iz tega, kar je sodni dvor v Celji po § 258. in 288. lit. b kaz. pr. r. neovržno v dejanskem oziru smatral za dokazano, izhaja, da so današnji toženec, potem Anton S. in Franc St. bistveno k temu pripomogli, da je bil tožnik dne 14. aprila 1877. l. zaradi hudodelstva obrekovanja kriv spoznan in zbok tega tudi kaznovan. Ni torej nikakor potrebno, da bi še tožnik L. V. na kak drug način dokazoval krivdo toženčevo glede te okolnosti po §§ 1301. in 1302. obč. dr. zak. V očigled tega je torej tudi redna revizija toženčeva brez zakonske podloge.

A. Brumen.

Načrt novega kazenskega zakona.

V Ljubljani, dné 13. aprila.

Predvčeranjim je pravosodni minister grof Schönborn zbornici poslancev predložil načrt novega kazenskega zakona. Kodifikacija kazenskega prava je uže davno potrebna. Sedanji zakon ima nazore iz preteklega stoletja, krut je za nekatere zločine in v svojih definicijah ne ugaja današnjim pojmom o kaznivih dejanjih. Popravljal se je z različnimi novelami, iz novih razmer izrasla zlodejstva so prišla pod posebne kazenske zakone, vendar pa je prepotrebna enotna kodifikacija, in le-to podaja načrt. Večino kazenskih disciplin nahajamo v načrtu samem, nekaj specialnih zakonov pa bode vendar še ostalo veljavnih.

Načrt sam ima to-le v sebi: Uvodni zakon s 47 članki, a potem — kazenski zakonik o hudodelstvih, pregreških in prestopkih z naslednjimi deli: 1. del. Splošnje določbe. I.

Uvodne določbe (§§ 1—10.). II. Kazen (§§ 8.—46.). III. Poskus (§§ 47.—50.). IV. Storilec in vdeleženec (§§ 51.—53.). V. Uzroki, ki kazni izključujejo, olajšujejo ali odpravljajo (§§ 54.—74.). VI. Sestanek več kaznivih dejanj (§§ 75—79.). VII. Kazensko zasledovanje (§§ 80.—98.). — 2. del. Hudodelstva in pregreški. I. Veleizdaja, izdaja države in pregreški proti vojni sili države (§§ 89.—99.). II. Razžaljenje Veličanstva, zlodejstva proti članom cesarske hiše in njih razžaljenja (§§ 100.—103.). III. Kaznjiva dejanja zoper prijateljske države (§§ 104.—108.). IV. Hudodelstva in pregreški gledé opravil in volitve javnih zastopstev (§§ 109.—113.). V. Hudodelstva in pregreški proti delovanju in ugledu državne sile (§§ 114.—137.). VI. Kalitev miru in druga kaznjiva dejanja zoper javni red (§§ 138.—151.). VII. Ponarejanje denarja in njemu enakih vrednostih papirjev (§§ 152.—159.). VIII. Kriva prisega, kriva izpoved in kriva obdolžitev (§§ 160.—172.). IX. Hudodelstva in pregreški, tičoči se vere (§§ 173—171.). X. Hudodelstva in pregreški z ozirom na stan osebe (§§ 180. in 181.). XI. Hudodelstva in pregreški proti npravnosti (§§ 182.—194.). XII. Razžalitve (§§ 195.—207.). XIII. Dvoboj (§§ 208.—218.). XIV. Hudodelstva in pregreški zoper življenje (§§ 219.—229.). XV. Telesne poškodbe (§§ 230.—241.). XVI. Hudodelstva in pregreški proti osebni prostosti (§§ 242.—249.). XVII. Rop in izsiljevanje (§§ 250.—256.). XVIII. Tatvina in utajba (§§ 257.—267.). XIX. Pospešitev in poskritev (§§ 268.—274.). XX. Ukanitev in nezvestoba (§§ 275.—285.). XXI. Ponarejanje listin (§§ 286.—296.). XXII. Kaznjivo poškodovanje upnikov in bankerot (§§ 297.—305.). XXIII. Kaznjiva sebičnost in prelomitev tujih skrivnosti (§§ 306.—320.). XXIV. Poškodovanje stvari (§§ 321.—325.). XXV. Obče nevarna hudodelstva in pregreški (§§ 326.—361.). XXVI. Hudodelstva in pregreški v uradu (§§ 362.—395.). — 3. del. Prestopki. I. Prestopki zoper varnost države in zoper javni mir in red (§§ 396.—420.). II. Prestopki zoper državne naprave (§§ 431.—442.). III. Prestopki, tičoči se vere (§§ 443.—446.). IV. Prestopki, tičoči se javne npravnosti (§§ 447.—452.). V. Prestopki zoper življenje, zdravje in telesno varnost človeško (§§ 453. 490.). VI. Prestopki, tičoči se lastnine (§§ 491.—516.).

Uže iz te razvrstitve in iz posameznih naslovov raznim zlodelstvom se vidi, koliko bode izpremenjen nov zakon v primeri s sedanjim.

Kot novosti kratko omenjamo: Kazenski nalog glede prestopkov, ki ga bodo smele izdajati državne in občinske oblasti, katerim pristojajo

zvrševati policijska opravila (čl. 40); — zasebne obtožbe, ki se naperjajo vsled kaznjivega dejanja v tiskovinah, ne spadajo pred porotnike (čl. 46.); kazni so: smrt, pokorilnica, ječa, državna ječa, zapor, denarna globa, zapad kaznjivih stvari, odvetje državljanskih pravic itd. (II. 1. dela); kaznjivost se začneja s 13. letom (§ 60.), a tudi do završenega 18. leta zlodejec ne zapade kazenskemu zakonu, če ni uvidel kaznjivosti dejanja (§ 61.); preiskovalni zapor se všteva v prostostno kazen ali uvaža pri globi, da je kaznjencu mogoče celo po razsodbi ostati brez kazni (§ 64.); zastarelost kazenskega postopanja je urejeno, tudi kazen sama more zastaréti (§ 67. § 69.); kaznjiva dejanja, ki so predmet zasebni obtožbi vsled predloga, postanejo vsejedno lahko javna kaznjiva dejanja (§ 81); zasebna obtožba se lahko umakne, dokler kazenska sodba pravno moč zadobi; sodnik med različnimi kaznimi mnogokrat smé izbirati, osobito sta ječa in državna ječa na izbiro; pojem javnosti se načelno izreka (§ 90, št. 2); civilno-pravno razkrušenje pogodbe lahko hudodelstvo utemeljuje (§ 99.); inozemske vlade imajo tudi pravico predlagati kazensko postopanje (§ 104.); predlog o nekaterih razžalitvah avstrijske vlade, oblasti itd. stavlja resorni minister (§ 118.); kdo je v javni službi, določuje § 120; § 133. se obrača proti razkritju obtožnic in proti razpravi sodnih predmetov, predno so končno rešeni; tudi proti kupčiji z ljudmi se zakon obrača (§ 151.); zvedenci so kaznjivi (§ 161.); krivo pričevanje pri disciplinarnih preiskavah je kaznjivo (§ 161.); kriva ovadba je pregrešek (§ 170.); kdor ne javlja, kar vé preiskovancu ali kaznjencu na korist, je pregrešnik (§ 171.); kompenzacija pri obratnih razžalitvah (207.).

(Dalje prih.)

Književna poročila.

— *Zbirka obrazcev za slovensko uradovanje pri sodiščih.* Sestavil in izdal Anton Levec, c. kr. sodni pristav v Ljubljani. I. Obrazci k občnemu sodnemu redu. I. zvezek. V Ljubljani 1889. Natisnila „Národna Tiskarna“. Založil pisatelj.

To knjigo, na katero smo uže jedenkrat opozarjali, dobili smo ravnokar. Ker mora uže v malo urah iziti naš list, ne moremo se obširno baviti s tem delom. Omenjamo za danes le, da je trudoljubivi gosp. Levec pripravil slovenskim pravnikom prelepe velikonočne piruhe. Razložen je po njem v slovenski knjigi na jako obširen način občni sodni red v praktičnih vzgledih; a tu niso izpuščene, kakor je to navada v mnogih takih knjigah, težje partije, nego gospod pisatelj

gre po redu §§. in uprizornje vse, kar je za prakso važnega. Zbirka šteje 264 obrazcev in blizo 10 pol; — uže ta I. zvezek občnega sodnega reda je torej skoraj toliko obširen, kakor znana Frühwaldova knjiga za vsa postopanja skupaj. V vsakem obrazci skoraj pripoveduje nam g. pisatelj kak drug dogodek, vodi nas od sodišča do sodišča po vsem Slovenskem; to dvoje in pa, ker uporabljaja pri vsakem sodišči imena dotičnega kraja, da uči pravilno pisavo, stori knjigo tudi prijetno. Ker je delo tudi gledé splošnjega jezika in terminov vzgledno, kar bomo pa še le prihodnjič natančneje ocenili, — naj nikdo ne zamudi omisliti si to z velikim trudom sestavljeno zbirko. — Knjiga velja 1 gld. 40 kr., po pošti 1 gld. 50 kr. in se dobiva pri pisatelji samem. Tudi uredništvo tega lista posreduje naročbe.

— *Pomočnik za odvetnike, bilježnike i sudce.* Obrazci za izprave, podneske, zapisnike i rješitbe za vse grane pravosudja. Sestavio Adolf Rušnov, viečnik kr. sudbenog stola u Zagrebu, nakladom akademijske knjižare Kugli i Deutsch. Cena 3 gld. 50 kr.

Ta knjiga obseza na blizu 700 tiskanih straneh nad 1000 obrazcev in se deli na štiri glavne dele: I. Obrazec za izprave, podneske i rješitbe previdjene u gradjanskom zakoniku, razredjene po poglavju istog zakona. II. Obrazce za izprave, podneske i rješitbe previdjene u trgovačkom i mjenbenom zakonu. III. Obrazce za podneske, zapisnike i rješitbe svih slučajeva gradjansko-parbenog i ovršnog postupka, mandatnog postupka, postupka pri parnicah iz uporabne pogodbe i maličnog postupka. IV. Obrazce za podneske, zapisnike i rješitbe u izvanparbenom postupku, stečajnom i gruntovnom redu — Hrvatski praksi je izvestno dobro došla ta priročnica. Bila je, kakor pišejo hrvatski listi, zelo potrebna odvetničkim, beležničkim in sodnim pisarnam a koristno bode tudi vsakemu nepravniku, ker more si za vsak slučaj v izvenprepirnih rečeh postaviti ulogo ali pogodbo. Avtor pa je „odbornik pravnikičkoga društva u Zagrebu“ in, piše „Obzor“, poznat je „kao vrli pisac u svojoj struci, te zajamčuje već njegovo ime, da je stvar dobra.“ Tudi slovenskim pravnikom se je ozirati na ta hrvatski proizvod, ker se da iz njega zajeti marsikaj dobrega za slovensko uradovanje.

— *Die sogenannten Siebenbürgischen Ehren und andere Arten der Wiederverehelichung geschiedener österreichischer Katholiken.* Von Dr. Wilhelm Fuchs. Wien, Manz' Verlag. 188 str. Cena 2 gld. 40 kr.

Pisateljeva zasluga je, da se je tajnost, ki je dozdej zaodevala tako zvane sedmograške zakone, občinstvu odgrnila, in da je ob enem tudi kritično razmotril zakonsko vprašanje v Avstriji. Knjiga razjasnjuje v uvodu konfesionalno stališče avstrijskega zakonskega prava, ki katolikom ne dopušča razdirati zakona in ki propisuje tako zvani zadržek katolicizma. Zoper te določbe si išče občinstvo pomoči, sklepajoč sedmograške zakone. Pisatelj natanko pojasnjuje značaj teh zakonov, ki imajo svojo trdno podlogo v ogerski državni ustavi, katera duhovnim sodiščem evangeličanske in unitarske cerkve na Sedmograškem priznava staro pravico, da odločujejo za svoje vernike tudi v mešanih zakonskih pravdah. V knjigi so navedeni vsi pogoji, ki se morajo izpolniti, da postane tak zakon veljaven; med te pogoje spada posebno, da dosežeta oba

zakonska kandidata ogerski inkolat. Mimo, redoč opisuje se tudi sklepanje zakonov v Nemčiji in posebnost koburških zakonov, ki so nekako slični omejenim sedmograškim zakonom. Konečno je označeno stališče civilnih in kazenskih oblastev avstrijskih nasproti tem zakonom, in pisatelj sklepa, navedši 15 sodnih odločeb, da sodišča take zakone pripoznajo za veljavne, — ako sta obe stranki dosegli ogersko ali nemško državljanstvo. Knjiga kaže jasno, da bi avstrijsko pravo glede zakona potrebovalo marsikake prenovitve, katere se za zdaj nikakor ni nadejati.

— *Državni zakonik* v slovenski izdaji. Čestokrat so uže potožili slovenski časopisi, da „državni zakonik“ v slovenskem jeziku šteje ubogo malo naročnikov. Ta tožba je žalibog opravičena. Celo po odvetniških in beležniških pisarnah, ki uradujejo slovenski, iščeš zastoj slovenskega „državnega zakonika“. Nasprotniki slovenskega uradovanja cenijo po tem naše zanimanje za uradno slovenščino in uže v budgetnih debatah so kazali s prstom na pičlo število naročnikov. Nekoliko prav sodijo, kajti videti je nam, da se čisto nič ne me nimo za zaklad pravniškega jezika, ki je založen v slovenski izdaji „državnega zakonika“, da si nočemo iz nje pomnožiti in popolniti jezikovnega znanja za vsakdanjo prakso. To nevarno mlačnost začnimo odpravljati s tem, da si med drugim naročamo slovenski „državni zakonik“ ter osvajamo jezik in zlog njegov, čtajoč ga pridno in vztrajno. Uprav to veljá o naših „deželnih zakonikih“, v katerih bi naši pravniki našli mnogo dobrega uradnega jezika, ako bi jih dosledno prebirali. „Slov. Pravnik“ bode redno priobčeval vsebino teh zakonikov, ker misli, da tako širi zanimanje za stvar in jezik. — Naročnina za celi letnik 1889. „državnega zakonika“ v slovenski izdaji znaša za en izvod do konca junija t. l. 2 gld. 50 kr., počenši od 1. julija 1889 pa 3 gld. — Vsebina: Kos I. Izdan in razposlan dne 12. januarija 1889. 1. Ukaz ministerstva notranjih reči od 23. decembra 1888, s katerim se razgláša med vladama avstro-ogerske monarhije in Nizozemskega skleneni dogovor o nazaj pošiljanji nekih vrst od ženskih živečih ob nesramnem zaslužku. 2. Ukaz ministerstva za finance od 23. decembra 1888, da se v Brnu in Pragi postavljajo mašine za kolkovanje računov. 3. Ukaz ministerstev za pravosodje in finance in pa vrhovnega računskega dvora od 3. januarija 1889, s katerim se določila §§ 14., 16. in 17. navodila za Graški civilno-sodni hranilni urad deloma izpreminjajo in določila § 40. tega navodila dopolnjujejo. 4. Ukaz ministerstva za trgovino od 5. januarija 1889, s katerim se po § 52. zakona o zavarovanji delavcev gledé kake bole ni določajo nadzorna oblastva v oziru na vršbene bolniške blagajnice zasobnih železnic. 5. Ukaz ministerstva za trgovino v sporazumu z ministerstvom notranjih reči od 5. januarija 1889, s katerim se postavlja rok, do kdaj je premeniti pravila zakonu o zavarovanji delavcev gledé kake bolezní ne ustr. zajoča zdanjih podpornih blagajnic zasobnih železnic. 6. Ukaz skupnega ministerstva od 6. januarija 1889, obseza joč I. dodatek k spisku stoječemu v ukazu od 24. aprila 1888 (Drž. zak. št. 42) o državah, ki so pristala na dogovor v obrambo podmorskih kablov.

(Dalje prih)

Drobne vesti.

(Iz kronike društva „Pravnika“.) V zadnjih svojih sejah je društveni odbor svoje oko obrnil na § 2. odst. 6. društvenih pravil. Storil je velevažni ukrep, da društvo prej ko moči začne izdajati priročno zbirko zakonov v slovenskem jeziku. Dobil se je v ta namen uže založnik in dobil se je tudi rokopis za I. zvezek, ki se je te dni staviti začel v „Narodni Tiskarni“. Prvi zvezek bode obsegal kazenski zakon z vsemi poznejšnjimi in dodatnimi novelami in — kar je seosebno važno — z vsemi važnejšimi odločbami najvišjega sodišča. Priredil je te prevode, držeč se tesno oficijalnega besedila, kolikor ga je slovenskega, dr. Jakob Kavčič, c. kr. drž. pravd. substitut v Ljubljani. Še letos misli odbor, da bode za tem društvo izdalo v II. zvezku prevod kazensko-pravdnega reda, ki ga pripravlja isti odlični in trudoljubivi pisatelj. Od drugega znanega slovenskega pravnika pa je odbor dobil prevod meničnega zakona, kateremu so tudi dodane odločbe najvišjega sodišča. Tako upa odbor, da bode pomagano najnujnim zahtevam prakse. Sklical je tudi društveni shod na 17. dan t. m., da o tem vprašanji, kakor tudi glede čitalnice, knjižnice itd. začuje dobrohotne nasvete p. n. društenikov.

(O s o b n e v e s t i.) Imenovani so: računski revident Lovro H a u b i t z računskim svētnikom in načelnikom pri računskem oddelku c. kr. finanč. ravnateljstva v Ljubljani; Oton P l o j, c. kr. notarjem v Žužemberku; Aleksander H u d o v e r n i k c. kr. notarjem v Kranjski gori; odvet. kand. Ivan S e š e k v Ljubljani tajnikom, Evgen L a h v Ljubljani pristavom mesta Ljubljanskega. — Premješčen je c. kr. notar dr. Lev F i l a f e r r o iz Rogatca v Kozje.

Naznanilo

društva „Pravnika“ v Ljubljani.

V sredo, dne 17. t. m. ob 7. uri zvečer je društveni shod v Ljubljani, v hōtelnu „pri Slonu“.

Dnevni red:

1. Pozdrav in poročilo društvenega načelnika.
2. Predavanje društvenega odbornika dra. Danila Majarona: „O novem črnogorskem imovinskem zakoniku.“
3. Posvetovanje o izdaji zakonov v slovenskem jeziku; z uvodom društvenega odbornika dra. Andreja Ferjančiča.
4. Posamezni nasveti.
5. Prosta zabava.

V Ljubljani, dne 14. aprila 1880.

K obilni udeležbi vabi

odbor:

Dr. D. Majaron,
t. č. tajnik.

Dr. Fr. Papež,
t. č. načelnik.

„Slovenski Pravniki“ izhajajo 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravnika“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gl., za pol leta 2 gl.

Uredništvo je v Ljubljani, št. 8 na Bregu; upravnništvo pa na Križevniškem trgu št. 7.